

92

U S T A W A

z dnia 30 marca 1965 r.

o sądach społecznych.

Udzielając poparcia inicjatywie społecznej w zakresie ugruntowania przez same załogi zakładów pracy oraz przez środowiska mieszkańców miast i wsi zasad współzycia społecznego, zapobiegania konfliktom i rozwijania prawidłowych stosunków między ludźmi oraz zabezpieczania ładu społecznego i poszanowania prawa stanowi się, co następuje:

Art. 1. Powoływane z inicjatywy środowiska sądy społeczne w postaci sądów społecznych w zakładach pracy oraz społecznych komisji pojednawczych w miastach, osiedlach i wsiach korzystają z pomocy organów Państwa.

Art. 2. 1. Związki zawodowe otaczają sądy społeczne w zakładach pracy wszechstronną opieką oraz wytyczają kierunki ich działania.

2. Rady narodowe, współdziałając z komitetami Frontu Jedności Narodu, udzielają społecznym komisjom pojednawczym wszechstronnej pomocy.

3. Sądy powszechne udzielają sądom społecznym pomocy, w szczególności w zakresie wyjaśniania obowiązujących przepisów prawa.

Art. 3. 1. Sądy społeczne rozpatrują sprawy o naruszenie zasad współzycia społecznego lub ładu społecznego, jak w szczególności lekceważenie obowiązków obywatelskich, lekceważenie obowiązków względem rodziny lub obowiązków pracowniczych, niewłaściwy stosunek do pracowników, zakłócanie spokoju i porządku w miejscu pracy lub w miejscu zamieszkania, lekceważenie przez pracowników zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, naruszenie mienia społecznego lub zasad jego ochrony, naruszenie mienia obywateli, niedozwolone korzystanie przez pracowników dla celów osobistych ze środków należących do społecznego zakładu pracy, spory na tle wspólnego zamieszkania i korzystania ze wspólnych urządzeń albo na tle stosunków sąsiedzkich na wsi.

2. Sąd społeczny rozstrzyga, czy i w jakim zakresie sprawę rozpatrzy, kierując się przy tym oceną, jakie możliwości wychowawczego i zapobiegawczego oddziaływania wynikają z rozpatrzenia wniesionej sprawy.

Art. 4. 1. Sądy społeczne w zakładach pracy rozpatrują sprawy pracowników danego zakładu pracy. Nie dotyczy to jednak sporów ze stosunku pracy.

2. Sądy społeczne w zakładach pracy nie rozpatrują spraw kierowników zakładów pracy i ich zastępców. W razie ich niewłaściwego stosunku do pracowników rada robotnicza lub jej prezydium, a w zakładzie pracy, w którym nie powołano rady robotniczej, rada zakładowa lub jej prezydium, kieruje sprawę do jednostki nadrzędnej nad zakładem pracy.

3. Społeczne komisje pojednawcze rozpatrują sprawy osób zamieszkałych na terenie danego miasta, osiedla lub wsi.

Art. 5. 1. Sądy społeczne w zakładach pracy powoływane są na wniosek rady zakładowej uchwałą konferencji samorządu robotniczego lub zebrania ogólnego pracowników, zatwierdzoną przez wojewódzką komisję związków zawodowych.

2. Społeczne komisje pojednawcze powoływane są na wniosek właściwego komitetu Frontu Jedności Narodu uchwałą właściwej miejskiej (dzielnicowej w mieście podzielonym na dzielnice), gromadzkiej rady narodowej lub rady narodowej osiedla.

Art. 6. 1. Sprawowanie obowiązków członka sądu społecznego jest funkcją społeczną.

2. Członkiem sądu społecznego może być obywatel, który ukończył lat 26, nie był sądownie karany, cieszy się szacunkiem i zaufaniem środowiska oraz ma odpowiednie doświadczenie życiowe i wyrobienie społeczne.

3. Członek sądu społecznego w zakładzie pracy podlega w zakresie stosunku pracy ochronie prawnej na równi z członkiem rady zakładowej.

Art. 7. 1. Wyboru członków sądu społecznego w zakładzie pracy dokonuje spośród pracowników zebranie ogólne pracowników lub zebranie delegatów.

2. Wyboru członków społecznej komisji pojednawczej dokonuje spośród mieszkańców miejscowy komitet Frontu Jedności Narodu.

3. Członka sądu społecznego, który nie spełnia swoich obowiązków albo przestał odpowiadać warunkom określonym w art. 6 ust. 2, odwołuje organ, który dokonał jego wyboru.

Art. 8. 1. Sprawę do sądu społecznego może wnieść każdy. Sąd społeczny może rozpatrzeć sprawę również z własnej inicjatywy.

2. Sąd społeczny nie rozpatruje sprawy, w której toczy się już postępowanie karne lub cywilne.

3. Sąd lub prokurator może zwrócić się do sądu społecznego o rozpatrzenie sprawy, w której następuje umorzenie postępowania karnego, a byłoby celowe rozpatrzenie sprawy przez sąd społeczny.

Art. 9. 1. Sąd społeczny rozpatruje sprawy kolegialnie.

2. Członek sądu społecznego podlega wyłączeniu na wniosek własny lub na wniosek stron od rozpatrywania sprawy, jeżeli zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego bezstronności.

Art. 10. 1. Sąd społeczny może przed wyznaczeniem posiedzenia ograniczyć się do rozmowy z osobą, której sprawa dotyczy, lub przekazać sprawę do rozpatrzenia organizacji społecznej, do której osoba ta należy, jeżeli uzna, że osiągnięty zostanie w ten sposób cel wychowawczy. Przekazanie sprawy do rozpatrzenia organizacji społecznej jest szczególnie wskazane, jeżeli ma ona sąd koleżeński.

2. Sądy społeczne, działające w zakładach pracy podległych Ministerstwu Obrony Narodowej, powinny przekazywać sprawy wniesione przeciwko żołnierzom do właściwych organów wojskowych.

Art. 11. 1. Posiedzenia sądu społecznego są jawne. Jednakże z uwagi na charakter sprawy sąd społeczny może ograniczyć udział osób obecnych na posiedzeniu.

2. Obecni na posiedzeniu mogą zabierać głos w sprawie rozpatrywanej przez sąd społeczny.

Art. 12. Przy załatwianiu zatargów i sporów sąd społeczny powinien dążyć przede wszystkim do pojednania stron. Pojednanie stron może nastąpić także przez zawarcie ugody określającej ich wzajemne prawa i obowiązki.

Art. 13. 1. Zależnie od wyniku rozpatrzenia sprawy sąd społeczny stosuje środki wychowawcze. Sąd społeczny może zastosować środki wychowawcze także w wypadku, gdy osoba, której sprawa dotyczy, uchyla się bez uzasadnionych powodów od udziału w posiedzeniu.

2. Środkami wychowawczymi stosowanymi przez sąd społeczny są:

- 1) zobowiązanie do przeproszenia pokrzywdzonego,
- 2) zobowiązanie do naprawienia szkody,
- 3) upomnienie,
- 4) nagana,
- 5) zobowiązanie do wpłaty na wskazany przez sąd cel społeczny sumy do 300 zł, najwyżej jednak 10% wynagrodzenia za pracę przypadającego zobowiązanemu za dany miesiąc, a w wyjątkowych wypadkach za dwa kolejne miesiące.

Środki wychowawcze wymienione w pkt 1, 2 i 5 można stosować łącznie z upomnieniem lub naganą.

3. Sąd społeczny może zaniechać stosowania środków wychowawczych, jeżeli uzna, że cel wychowawczy został osiągnięty przez udział w posiedzeniu osoby, której sprawa była rozpatrywana.

Art. 14. W wyjątkowych wypadkach, gdy środki wychowawcze, o których mowa w art. 13, należałoby uznać za niewystarczające:

- 1) sąd społeczny w zakładzie pracy może wystąpić do kierownika zakładu pracy o zastosowanie środków przewidzianych w regulaminie pracy,
- 2) sąd społeczny może wystąpić:
  - a) do właściwego organu lub instytucji o zastosowanie odpowiednich środków porządkowych,
  - b) do administracji domu o wszczęcie postępowania sądowego o opróżnienie lokalu w wypadkach niszczenia mieszkania, rażącego lub uporczywego wykroczenia przeciwko obowiązującemu porządkowi domowemu albo wywoływania uzasadnionego zgorznienia u innych najemców lub sąsiadów.

Art. 15. Sąd społeczny wydaje orzeczenie bezpośrednio po naradzie. Decyduje większość głosów składu sądzącego. Treść orzeczenia oraz jego motywy ogłasza przewodniczący składu sądzącego.

Art. 16. 1. Sądy społeczne powinny dążyć do wykrywania i usuwania źródeł ujemnych zjawisk, będących przedmiotem rozpatrywanych spraw.

2. W tym celu sąd społeczny w szczególności:

- 1) powinien występować do kierownictwa zakładu pracy

z wnioskiem o dokonanie usprawnień, mających na celu usunięcie okoliczności sprzyjających naruszeniom prawa lub zasad współżycia społecznego,

- 2) powinien występować z podobnymi wnioskami do prezydów właściwych rad narodowych lub podległych im organów i instytucji.

Art. 17. 1. Orzeczenia sądów społecznych nie podlegają zaskarżeniu.

2. Prokurator ze względu na uzasadniony interes społeczny lub stwierdzone naruszenie prawa może skierować do sądu powiatowego sprawę, w której zapadło orzeczenie sądu społecznego. Sąd powiatowy rozpoznaje sprawę na posiedzeniu niejawnym i w razie stwierdzenia, że orzeczenie sądu społecznego narusza prawo lub uzasadniony interes społeczny, orzeczenie to uchyla.

3. Prokurator ze względu na uzasadniony interes społeczny może skierować sprawę będącą przedmiotem postępowania przed sądem społecznym do właściwego organu państwowego.

Art. 18. 1. Sąd społeczny uchwała regulamin, określający szczegółowo zasady organizacyjne oraz tryb postępowania.

2. Wzorcowy regulamin dla sądów społecznych w zakładach pracy uchwała Centralna Rada Związków Zawodowych. Wojewódzkie komisje związków zawodowych zatwierdzają regulaminy sądów społecznych w celu zapewnienia ich zgodności z regulaminem wzorcowym.

3. Wzorcowy regulamin dla społecznych komisji pojednawczych uchwała Ogólnopolski Komitet Frontu Jedności Narodu. Prezydium powiatowych, miejskich w miastach stanowiących powiaty oraz dzielnicowych rad narodowych w porozumieniu z właściwymi komitetami Frontu Jedności Narodu zatwierdzają regulaminy społecznych komisji pojednawczych w celu zapewnienia ich zgodności z regulaminem wzorcowym.

Art. 19. Centralna Rada Związków Zawodowych może wydawać wytyczne dotyczące szczegółowych zasad powoływania, organizacji i sposobu działania sądów społecznych w zakładach pracy oraz stosowania przez nie środków wychowawczych. Wytyczne dla społecznych komisji pojednawczych może wydawać Ogólnopolski Komitet Frontu Jedności Narodu.

Art. 20. Istniejące dotychczas sądy społeczne stają się sądami społecznymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 21. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: *E. Ochab*
Sekretarz Rady Państwa: *J. Horodecki*